

Αριθμ. 72642 ΕΞ 2022

Καθορισμός διαδικασίας και όρων χορήγησης δανείων Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας βάσει του Προσωρινού Πλαισίου της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις για την στήριξη της οικονομίας κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19, Τμήμα 3.13

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 90 του Κώδικα της νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α'98) όπως διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).
2. Τον ν. 4622/2019 «Επιτελικό κράτος: Οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133).
3. Το π.δ. 142/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Οικονομικών» (Α' 181).
4. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).
5. Το π.δ. 62/2020 «Διορισμός Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 155).
6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών / Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).
7. Την υπό στοιχεία Υ70/30.10.2020 απόφαση του Πρωθυπουργού «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών, Θεόδωρο Σκυλακάκη» (Β' 4805).
8. Την υπό στοιχεία ΓΔΟΥ 257/6.11.2020 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών «Διορισμός Διοικητή της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης» (Υ.Ο.Δ.Δ. 931).
9. Την υπ' αρ. 2021/0159/17.6.2021 Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Εκτελεστική Απόφαση του Συμβουλίου για την έγκριση της αξιολόγησης

του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ελλάδας (στο εξής το «Σ.Α.Α.»).

10. Την από 13 Ιουλίου 2021 εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την έγκριση της αξιολόγησης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την Ελλάδα (ST 10152/21, ADD 1).

11. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2021 για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (L 57/17).

12. Τον ν. 4738/2020 «Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας και άλλες διατάξεις» (Α' 207) και ειδικότερα τα άρθρα 270-281 αυτού.

13. Τον ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 130) και ιδίως την παρ. 2 του άρθρου 197.

14. Τον ν. 4822/2021 «Κύρωση της Σύμβασης Χρηματοδότησης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Δανειακής Σύμβασης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ελληνικής Δημοκρατίας και των Παραρτημάτων τους και άλλες διατάξεις για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» (Α' 135).

15. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (L 187/1) [Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός (ΓΑΚ)].

16. Την Δανειακή Σύμβαση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και της Ελληνικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον Υπουργό Οικονομικών και τον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών που υπεγράφη στην Αθήνα στις 20 Ιουλίου 2021 και στις Βρυξέλλες στις 26 Ιουλίου 2021 και κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4822/2021 (Α' 135).

17. Τον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 2018 σχετικά με τους γενικούς δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης (L 193/1).

18. Την υπό στοιχεία 2021/C 280/01 Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τεχνική καθοδήγηση όσον αφορά τον έλεγχο βιωσιμότητας για το ταμείο InvestEU.

19. Την υπό στοιχεία 2021/C 58/01 Ανακοίνωση της Επιτροπής «Τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στο πλαίσιο του κανονισμού για τη θέσπιση του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

20. Το Προσωρινό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη λήψη μέτρων κρατικών ενισχύσεων με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19 2020/C 91 I/01 C/2020/1863.

21. Την υπό στοιχεία 119126 ΕΞ 2021/28.9.2021 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των Δράσεων και των Έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» (Β' 4498).

22. Την υπό στοιχεία 120535 ΕΞ 2021/30.9.2021 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Καθορισμός των κριτηρίων για την αξιολόγηση των επιλεξιμοτήτων των επενδύσεων που δανειοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» (Β' 4521), όπως τροποποιήθηκε από την 159335 ΕΞ 2021/15.12.2021 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών: «Τροποποίηση της υπό στοιχεία 120535 ΕΞ 2021/ 30.9.2021 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών: “Κριτήρια αξιολόγησης της επιλεξιμότητας των επενδυτικών σχεδίων που χρηματοδοτούνται με δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας” (Β' 4521)» (Β' 5885).

23. Την υπό στοιχεία 120536 ΕΞ 2021/30.9.2021 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Καθορισμός της διαδικασίας διάθεσης κεφαλαίων στα πιστωτικά ιδρύματα, των όρων και προϋποθέσεων της διαδικασίας χορήγησης των δανείων στις επιχειρήσεις, εξειδίκευση των κριτηρίων και του τρόπου ελέγχου της επιλεξιμότητας των επενδύσεων που χρηματοδοτούνται με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ορισμός της διαδικασίας, των όρων και των κριτηρίων ανάθεσης σε αξιολογητές των επιλεξιμοτήτων των επενδυτικών σχεδίων» (Β' 4522).

24. Την υπό στοιχεία C(2022) 3282 final/16.05.2022 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία ενέκρινε καθεστώς ενισχύσεων βάσει του Τμήματος 3.13 του Προσωρινού Πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενισχύσεων με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID- 19.

24. Την εισήγηση της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης.

25. Την εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

1. Τα Δάνεια Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (εφεξής Δάνεια ΤΑΑ) που χορηγούνται βάσει της παρούσας υπάγονται στο πλαίσιο του εγκεκριμένου με την την υπό στοιχεία C(2022) 3282 final/16.05.2022 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθεστώτος ενισχύσεων, βάσει του τμήματος 3.13 του Προσωρινού Πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικών ενισχύσεων με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19.

2. Πέραν των όσων ρητά ορίζονται στην παρούσα, ισχύουν τα οριζόμενα στις υπό στοιχεία 120535 ΕΞ 2021/30.9.2021(B' 4521) και 120536 ΕΞ 2021/30.9.2021 (B' 4522) αποφάσεις του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, όπως εκάστοτε ισχύουν.

Άρθρο 2

Δικαιούχοι αποδοχής δανείων

1. Δικαιούχος αποδοχής των δανείων της παρούσας ορίζεται καταρχήν κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που πρόκειται να υλοποιήσει επιλέξιμη επένδυση (κατά την έννοια των υπό στοιχεία 120535 ΕΞ 2021/30.9.2021 (B' 4521) και 120536 ΕΞ 2021/30.9.2021 (B' 4522) αποφάσεων του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, όπως εκάστοτε ισχύουν) στην ελληνική επικράτεια, και πληροί τους όρους και προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 6 της υπό στοιχεία 159337 ΕΞ 2021/15.12.2021 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (B' 5886), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Επιπλέον, δεν μπορούν να είναι δικαιούχοι των δανείων της παρούσας οι επιχειρήσεις που στις 31 Δεκεμβρίου 2019 ήταν ήδη προβληματικές (κατά την έννοια της παρ. 18 του άρθρου 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014). Αυτό δεν ισχύει για πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις (κατά την έννοια του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014) που ήταν ήδη προβληματικές στις 31 Δεκεμβρίου 2019, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπόκεινται σε συλλογική διαδικασία αφερεγγυότητας βάσει της εθνικής νομοθεσίας και ότι δεν έχουν λάβει ενίσχυση διάσωσης (εναλλακτικά, εάν έχουν λάβει ενίσχυση διάσωσης και

έχουν αποπληρώσει το δάνειο ή λύσει τη σύμβαση εγγύησης κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης βάσει του Προσωρινού Πλαισίου) ή ενίσχυση αναδιάρθρωσης (εναλλακτικά, εάν έχουν λάβει ενίσχυση αναδιάρθρωσης, δεν υπόκεινται πλέον σε σχέδιο αναδιάρθρωσης κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης βάσει του Προσωρινού Πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικών ενισχύσεων).

2. Οι δικαιούχοι δύνανται να υποβάλουν γραπτή αίτηση για παροχή Δανείου ΤΑΑ έως τις 15 Νοεμβρίου 2022, στο πλαίσιο σχετικών προσκλήσεων των εμπορικών τραπεζών και των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών θεσμών (στο εξής τα «πιστωτικά ιδρύματα»), που εκδίδονται κατά τα οριζόμενα στην υπό στοιχεία 159337 ΕΞ 2021/15.12.2021 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών.

3. Η καταληκτική ημερομηνία για την υπογραφή δανειακών συμβάσεων ΤΑΑ βάσει της παρούσης είναι η 31η Δεκεμβρίου 2022.

4. Τα δάνεια που χορηγούνται βάσει της παρούσας έχουν χαρακτήρα κινήτρου εφόσον ο δικαιούχος έχει υποβάλει γραπτή αίτηση χορήγησης του Δανείου ΤΑΑ, πριν από την έναρξη των εργασιών για την επένδυση.

Άρθρο 3

Επιλέξιμες Δαπάνες

1. Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες επενδυτικών σχεδίων που πραγματοποιούνται εντός της ελληνικής επικράτειας και αφορούν επένδυση σε υλικά και άυλα στοιχεία ενεργητικού. Ειδικότερα, οι δαπάνες αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν:

α. Γήπεδα αγορά/μισθώσεις, διαμόρφωση γηπέδων. Η αγορά γηπέδου είναι επιλέξιμη εφόσον είναι συνυφασμένη με το επενδυτικό σχέδιο και μόνο στο βαθμό που αποτελεί μέρος επένδυσης για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών και πάντως δεν ξεπερνά το 30% των επιλέξιμων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου.

β. Κτήρια αγορά/κατασκευή/μισθώσεις. Η αγορά κτηρίων περιλαμβάνεται μόνο στο βαθμό που αποτελεί μέρος επένδυσης για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών.

γ. Εξοπλισμός αγορά/κατασκευή/ μισθώσεις.

δ. Μεταφορικά μέσα αγορά/μισθώσεις.

ε. Άυλα αγορά/κατασκευή.

2. Οι δαπάνες που συνδέονται με τη μίσθωση ενσώματων στοιχείων ενεργητικού μπορούν να λαμβάνονται υπόψη υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) Για τα γήπεδα και τα κτίρια, η μίσθωση πρέπει να συνεχίζεται για τουλάχιστον πέντε έτη μετά την αναμενόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης του επενδυτικού έργου στην περίπτωση μεγάλων επιχειρήσεων ή τρία έτη στην περίπτωση των ΜΜΕ,
- β) για τις μονάδες παραγωγής ή τα μηχανήματα, η μίσθωση πρέπει να λαμβάνει τη μορφή χρηματοδοτικής μίσθωσης και να περιλαμβάνει υποχρέωση αγοράς των στοιχείων ενεργητικού από τον δικαιούχο της ενίσχυσης κατά τη λήξη της περιόδου μίσθωσης.

3. Τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να χορηγούν πρόσθετα δάνεια, καθ' υπέρβαση του ποσοστού του δανείου συγχρηματοδότησης, προκειμένου να καλύψουν μη επιλέξιμες δαπάνες του επενδυτικού σχεδίου.

4. Οι χρηματοοικονομικές επενδύσεις δεν είναι επιλέξιμες.

Άρθρο 4

Καθορισμός ύψους δανείου του ΤΑΑ

1. Η ένταση της χρηματοδότησης μέσω Δανείου ΤΑΑ που χορηγείται βάσει της παρούσας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30% των επιλέξιμων δαπανών. Ωστόσο:

α. Για επενδύσεις που πραγματοποιούνται από μικρές επιχειρήσεις, η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να αυξηθεί κατά 20 εκατοστιαίες μονάδες,

β. για επενδύσεις που πραγματοποιούνται από άλλες μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να αυξηθεί κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες, γ. για επενδύσεις σε ενισχυόμενες περιοχές που πληρούν τους όρους του άρθρου 14 του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014, εξαιρουμένου της παρ. 14 του άρθρου 14 του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014 η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να αυξηθεί προστιθέμενη στην ένταση ενίσχυσης που καθορίζεται στον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων, ο οποίος ισχύει κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης στη συγκεκριμένη περιοχή.

2. Για τους σκοπούς της παρ. 1, οι κατηγορίες των «μικρών επιχειρήσεων» και των «άλλων μικρομεσαίων επιχειρήσεων» ακολουθούν τους ορισμούς του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014.

3. Το μέγιστο ποσό χρηματοδότησης που μπορεί να χορηγηθεί ανά επιχείρηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των 15 εκατομμυρίων ευρώ ανά επιχείρηση σε ονομαστικούς όρους. Ωστόσο, στις ενισχυόμενες περιοχές, η συνολική ενίσχυση που χορηγείται βάσει της παρούσας, ανά επιχείρηση, δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέγιστο ποσό της χρηματοδότησης που υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014, με εξαίρεση την παρ. 14 του άρθρου 14 του Κανονισμού (ΕΕ) 651/2014 και με βάση τον εφαρμοστέο χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων, προσαυξημένο κατά 15 εκατομμύρια ευρώ σε ονομαστικούς όρους, με ανώτατο όριο τα 20 εκατομμύρια ευρώ.

4. Οι χρηματοδοτήσεις βάσει της παρούσας μπορούν να προστεθούν στις κοινοποιήσιμες περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις και να σωρευθούν με άλλα είδη ενισχύσεων του Προσωρινού Πλαισίου καθώς και με ενισχύσεις δυνάμει των κανονισμών για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας ή με ενισχύσεις δυνάμει των κανονισμών απαλλαγής κατά κατηγορία, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι διατάξεις και οι κανόνες σώρευσης των εν λόγω κανονισμών. Το συνολικό ποσό της ενίσχυσης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει το εκατό τοις εκατό (100%) των επιλέξιμων δαπανών. Ως εκ τούτου, αποκλείεται η σώρευση με άλλα μέσα ενίσχυσης που επιτρέπουν την κάλυψη χρηματοδοτικού κενού. Επίσης, αποκλείεται η σώρευση με άλλες ενισχύσεις στο πλαίσιο του Τμήματος 3.13 του Προσωρινού Πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικών ενισχύσεων.

Άρθρο 5

Διάρκεια και επιτόκιο Δανείων ΤΑΑ

1. Η διάρκεια των δανείων που χορηγούνται δυνάμει της παρούσας δεν μπορεί να υπερβεί τα οκτώ έτη.

Ελάχιστα επιτόκια

Μέγεθος επιχείρησης

Έτος

Πρώτο έτος

Δεύτερο - τρίτο έτος

Τέταρτο - έκτο έτος

Έβδομο - όγδοο έτος

Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

0,26%

0,51%

1,01%

2,01%

Μεγάλες επιχειρήσεις

0,51%

1,01%

2,01%

3,01%

Άρθρο 6

Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα αποστέλλουν στην Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης όλες τις απαραίτητες πληροφορίες κατά τα οριζόμενα στο σημείο 103 του Προσωρινού Πλαισίου για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση άνω των 100.000 ευρώ που θα χορηγηθεί επί τη βάσει της παρούσας, και άνω των 10.000 ευρώ στον τομέα της

2. Το επιτόκιο των Δανείων ΤΑΑ που χορηγούνται βάσει της παρούσας είναι κυμαινόμενο και καθορίζεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην εγκριτική του καθεστώτος ενισχύσεων απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και δη βάσει της εξής κλίμακας:

πρωτογενούς γεωργίας και της αλιείας, προκειμένου να δημοσιευτούν στο Βάση Δεδομένων «Διαφάνεια των Κρατικών Ενισχύσεων (Transparency Award Module) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εντός δώδεκα (12) μηνών από τη χορήγηση αυτών, καθώς και κάθε απαιτούμενη πληροφορία για την υποβολή ετήσιων εκθέσεων κατά τον Κανονισμό (ΕΚ) 794/2004, με βάση τη διαδικασία που προβλέπεται στην υποπαρ. Β.11 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013» (Α'107).

Τα πιστωτικά ιδρύματα τηρούν για δέκα (10) έτη λεπτομερή αρχεία όσον αφορά τη χορήγηση ενισχύσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας. Τα αρχεία αυτά περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για να πιστοποιηθεί η τήρηση των αναγκαίων προϋποθέσεων.

Άρθρο 7

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα ισχύει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

Αθήνα, 26 Μαΐου 2022

Ο Αναπληρωτής Υπουργός

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΚΥΛΑΚΑΚΗΣ